

The relationship between the quality of clinical education and the students' interest in their field of study of rehabilitation faculty

Masoumeh Rostami Moez¹, Zahra Mortazavi², Roya Najafi Vosogh³, Mehnoosh Shahbazi⁴, Saideh Sadat Mortazavi^{5*}

1 Ph. D, Research Center for Health Sciences, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran.

2 Ph. D student of Speech Therapy, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

3 Ph. D, Department of Biostatistics and Epidemiology, School of Public Health, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran.

4 MS, Department of Nursing, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran.

*5 Ph. D Candidate, Department of Occupational Therapy, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

ARTICLE INFO

Article type

Original Article

Article history

Received: 12 Feb 2021

Accepted: 04 Apr 2020

Keywords

Clinical Education

Student

Rehabilitation

Education

10.22038/hmed.2021.55659.1128

ABSTRACT

Introduction: Interest in the field of study and having the desired quality of clinical training will lead to more appropriate job performance. The aim of this study was to determine the relationship between the quality of clinical education and students' interest in their field of study in rehabilitation faculties in Hamadan University of medical science and University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences.

Materials & Methods: This cross-sectional study was performed on 306 (students of physiotherapy, occupational therapy, technical orthopedics, speech therapy and Audiology in two rehabilitation faculties of Hamadan University of Medical Science and University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences. Self-report questionnaire included demographic information, questionnaire of interest to the field of study ($\alpha = 0.713$) and the quality of clinical education ($\alpha = 0.930$). Data were analyzed by SPSS 23.

Results: The mean age of students was (21.83 ± 1.09) years. Students were (177 (female (59.6%) and (120 (male (40.4%). Mean quality of clinical education was in Hamadan University (52.92 ± 11.98), Tehran University (53.99 ± 11.48), and not significant between the two groups ($p > 0.05$). The highest influential sub-category in the quality of clinical education was area of educational environment (11.66 ± 3.20). There was a significant and negative relationship between interest in the field of study with goals and educational program, dealing with students, monitoring and evaluation ($p < 0.01$).

Conclusion: The level of quality of clinical education in both faculties was moderate and desirable. Regarding to the negative relationship between the quality of clinical education and interest in the field of study, further studies and attention to review in clinical education is recommended.

► Cite this paper as:

Rostami Moez M, Mortazavi Z, Najafi Vosogh R, Shahbazi M, Mortazavi S, The relationship between the quality of clinical education and the students' interest in their field of study of rehabilitation faculty. *Horizon of Medical Education Development*. 2022;13(1):36-46

*Corresponding author: Saideh Sadat Mortazavi;

Department of Occupational Therapy,

University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

Tel: +989125176104

Email: s.mortazavi.ot@gmail.com

ارتباط میان کیفیت آموزش بالینی و علاقه مندی دانشجویان به رشته تحصیلی در

دانشجویان علوم توانبخشی

معصومه رستمی معز^۱ ID، زهرا مرتضوی^۲ ID، رویا نجفی وثوق^۳ ID، مهنوش شهبازی^۴ ID، سعیده سادات مرتضوی^۵ ID*

۱ دکتری، مرکز مطالعات و توسعه آموزش، عضو مرکز تحقیقات علوم بهداشتی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران.

۲ دانشجوی دکتری، گروه گفتاردرمانی، دانشکده توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.

۳ دانشجوی دکتری، گروه آمار زیستی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران.

۴ کارشناس ارشد پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران.

*۵ دانشجوی دکتری، گروه کاردرمانی، دانشکده توانبخشی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

مقدمه: علاقمندی به رشته تحصیلی و برخورداری از کیفیت آموزش بالینی مطلوب عملکرد شغلی مناسب تری را در پی خواهد داشت. هدف این مطالعه تعیین ارتباط کیفیت آموزش بالینی با علاقه مندی دانشجویان به رشته تحصیلی خود در دانشکده های توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی همدان و دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی بود.

نوع مقاله

اصیل پژوهشی

پیشینه پژوهش

تاریخ دریافت: ۹۹/۱۱/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۱۵

کلمات کلیدی

آموزش بالینی

دانشجو

توانبخشی

آموزش

روش کار: مطالعه مقطعی حاضر با مشارکت (۳۰۶) دانشجوی رشته های فیزیوتراپی، کاردرمانی، ارتوپدی فنی، گفتار درمانی و شنوایی سنجی در دو دانشکده توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی همدان و دانشگاه علوم بهزیستی تهران انجام شد. جمع آوری داده ها به صورت خوداظهاری با استفاده از پرسشنامه های دموگرافیک، علاقمندی به رشته تحصیلی ($\alpha = 0.713$)، و کیفیت آموزش بالینی ($\alpha = 0.930$) انجام شد. داده ها با استفاده از SPSS-23 تجزیه و تحلیل شد.

نتایج: میانگین سنی دانشجویان مورد مطالعه ($1/09 \pm 21/83$) سال، (۱۷۷) نفر زن (۵۹/۶ درصد) و (۱۲۰) نفر مرد (۴۰/۴ درصد) بودند. میانگین کیفیت آموزش بالینی در دانشگاه همدان ($52/92 \pm 11/98$) و در دانشگاه علوم بهزیستی تهران ($53/99 \pm 11/48$) بود و تفاوت معناداری نداشت ($p \geq 0.05$) و بالاترین زیر شاخه تاثیر گذار در کیفیت آموزش بالینی، حیطه محیط آموزشی ($11/66 \pm 3/20$) بود. علاقمندی به رشته تحصیلی با اهداف و برنامه آموزشی، برخورد با دانشجو، نظارت و ارزشیابی ارتباط معنی دار و منفی داشت ($p < 0.01$).

نتیجه گیری: سطح کیفیت آموزش بالینی در هر دو دانشکده متوسط و مطلوب ارزیابی شد با توجه به ارتباط منفی حیطه های کیفیت آموزش بالینی و علاقه به رشته تحصیلی، بررسی بیشتر و توجه به بازنگری در آموزش بالینی توصیه می شود.

10.22038/hmed.2021.55659.1128

نحوه ارجاع به این مقاله

Rostami Moez M, Mortazavi Z, Najafi Vosogh R, Shahbazi M, Mortazavi S, The relationship between the quality of clinical education and the students' interest in their field of study of rehabilitation faculty. Horizon of Medical Education Development. 2022;13(1):36-46

ایمیل: mortazavi.ot@gmail.com

تماس: ۰۹۱۲۵۱۷۶۱۰۴

*نویسنده مسئول: سعیده سادات مرتضوی

گروه کاردرمانی، دانشکده توانبخشی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران.

مقدمه

و اساس آموزش علوم پزشکی را تشکیل می دهد و از مهمترین معیارهای آموزش حرفه ای است که در تثبیت آموخته های دانشجویان نقش مهمی دارد (۱۲). بنابراین بررسی کیفیت آموزش بالینی و بررسی ارتباط عواملی از جمله علاقه دانشجویان به رشته تحصیلی خود، به رفع یا اصلاح نقاط ضعف کمک نموده و می تواند موجب بهبود دستیابی به اهداف آموزشی، تربیت افراد ماهر و ارائه خدمات مراقبتی با کیفیت بالاتر شود. ارتباط کیفیت آموزش با علاقه دانشجویان به رشته تحصیلی خود به درستی روشن نیست. در خصوص ارتباط علاقه به رشته با کیفیت آموزش بالینی بر اساس جستجوی محققین مطالعات اندک است. لذا این مطالعه با هدف تعیین ارتباط کیفیت آموزشی بالینی و ارتباط آن با علاقه دانشجویان به رشته تحصیلی خود در دانشکده های توانبخشی همدان و علوم بهزیستی انجام شد.

روش کار

مطالعه مقطعی حاضر در دانشکده توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی همدان و علوم بهزیستی تهران در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ با مشارکت دانشجویان ترم ۵ تا ترم ۸ مشغول به تحصیل در دانشکده توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی همدان و علوم بهزیستی تهران انجام شد. در این مطالعه تمام دانشجویان ترم ۵ و ۶ و ۷ و ۸ در هر دو دانشکده در رشته های رشته های کاردرمانی، فیزیوتراپی، شنوایی شناسی، گفتاردرمانی و ارتوپدنی که مشغول به تحصیل بودند برای شرکت در مطالعه در صورت تمایل، دعوت به همکاری شد. تعداد دانشجویان واجد شرایط ۳۷۲ نفر بود. معیارهای ورود به مطالعه شامل: تمایل به شرکت در مطالعه، حداقل ترم ۵ و

آموزش بالینی را می توان فعالیت تسهیل کننده یادگیری در محیط بالینی دانست که در آن مربی بالینی و دانشجو به یک اندازه مشارکت دارند (۱). همچنین آموزش بالینی فرصتی را برای دانشجو فراهم میکند تا دانش نظری را به مهارت های ذهنی، روانی و حرکتی متنوعی که جهت مراقبت از بیمار ضروری است تبدیل کند (۲).

دانشجویان به عنوان دریافت کنندگان خدمات آموزشی، بهترین منبع برای شناسایی مشکلات آموزش بالینی و بررسی کیفیت آموزش بالینی هستند (۳). در آموزش بالینی، دانشجو در تعامل با مربی و محیط، مفاهیم آموخته شده را در حیطه عمل به کار میگیرد (۴). با توجه به تغییرات سریع در محیط های بهداشتی درمانی، هرچه آموزش بالینی پربارتر و با کیفیت تر باشد دانشجوی امروز برای فردا کارآمدتر خواهد بود (۵). یادگیری بالینی مستلزم کسب تجربه بالینی از طرف دانشجو و تمرین مهارت های لازم از طریق مشاهده کردن، مشارکت، طراحی روش درمان و به کارگیری آن با لحاظ کردن همه جوانب بالینی زیر نظر استاد است (۶). پژوهشها اذعان دارند که رابطه مستقیمی بین علاقه و نیاز به موفقیت با عملکرد موثر افراد در کار و تحصیل وجود دارد (۷). اما رقابت شدید جهت ورود به دانشگاه و تحصیلات عالی، باعث شده است که افراد از طبقات گوناگون جامعه و با انگیزه های مختلف، گاه بدون شناخت کافی، آگاهی و علاقه نسبت به رشته انتخابی، وارد رشته های مختلف شوند (۸). علاقه به رشته حس مسئولیت پذیری و افزایش کارایی افراد در ارائه خدمات سلامت را به همراه دارد (۹). مطالعات نشان داد ۳۴/۷۸ درصد دانشجویان کتابداری و ۶۲/۰۷ درصد دانشجویان روانشناسی (۱۰) و ۷۵/۶۹ درصد دانشجویان علوم پزشکی کاشان رشته خود را با علاقه انتخاب کردند (۱۱). از آنجا که آموزش بالینی پایه

محیط آموزشی (۱۰-۰)، در حیطه نظارت و ارزشیابی (۸-۰) است. این پرسشنامه بر اساس مطالعات مختلف و نظرات دانشجویان و تجارب اساتید در زمینه آموزش بالینی طراحی شده و روایی آن به روش اعتبار محتوا با نظرخواهی از اساتید (۸۵ درصد) و پایایی آن به روش آزمون مجدد در مطالعات قبلی با ضریب همبستگی ۸۰ درصد تایید شده است (۱۴).

ارزیابی علاقه مندی دانشجویان به رشته تحصیلی با پرسشنامه مربوطه انجام شد. پرسشنامه در مطالعه ادیب حاج باقری و همکاران (۲۰۱۷) استفاده شد و شامل ۱۵ سوال است. در سوال اول پرسشنامه فرد در مقیاس صفر تا صد علاقه مندی خود به رشته تحصیلی را تعیین می نماید و در ادامه ۱۴ سوال در مورد علاقه به رشته خود در پاسخ سه گزینه ای کاملاً موافقم (امتیاز ۳)، بی تفاوت (امتیاز ۲) و کاملاً مخالفم (امتیاز ۱) طراحی شده است که در نهایت میانگین نمره برای علاقه مندی به رشته تحصیلی به دست می آید (۱۱). روایی این پرسشنامه با پانل متخصصین و پایایی آن با روش باز آزمایی ۰/۸۷ در مطالعه مذکور تایید شده است. لازم به ذکر است قبل از اجرای مطالعه پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ بر روی ۲۰ دانشجو غیر از شرکت کنندگان پژوهش سنجیده شد.

(۳۰۶) پرسشنامه تکمیل شده با استفاده از نرم افزار SPSS ویراست ۲۳ تحلیل شد. در مطالعه حاضر از ضریب همبستگی اسپیرمن و رگرسیون چند گانه برای سنجش رابطه علاقه مندی و زیرشاخه های کیفیت آموزش بالینی (اهداف و برنامه آموزشی، مربی، برخورد با دانشجو، محیط آموزشی، نظارت و ارزشیابی) استفاده شد.

نتایج:

میانگین سنی دانشجویان شرکت کننده (۱/۰۹) ±

حداکثر ترم ۸ و اشتغال به تحصیل بود. با توجه به اینکه دانشجویان دانشکده های توانبخشی تا قبل از ترم ۵ دروس تئوری را مطالعه می کنند و واحدهای کارآموزی بالینی بعد از اخذ دروس پیش نیاز و کسب نمره قبولی در آنها ارائه می شود، لذا دانشجویان ترم ۵ به بعد وارد مطالعه شدند همچنین، دانشجویانی که پرسشنامه هارا کامل تکمیل نکردند یا در حین مطالعه به هر دلیلی تمایل نداشتند از مطالعه خارج شدند.

ابزار گردآوری داده ها شامل پرسشنامه سنجش کیفیت آموزش بالینی و علاقه مندی به رشته تحصیلی بود. همچنین اطلاعات زمینه ای دانشجویان شامل سن، وضعیت تاهل، معدل کل، رشته تحصیلی، ترم تحصیلی، وضعیت اشتغال همزمان با تحصیل نیز در پرسشنامه دموگرافیک جمع آوری شد.

پرسشنامه کیفیت آموزش بالینی حاوی ۳۳ سوال در پنج حیطه، اهداف و برنامه آموزشی (۱۱ سوال) عملکرد مربیان (۹ سوال) برخورد با دانشجو (۴ سوال)، محیط آموزشی (۵ سوال) و نظارت و ارزشیابی (۴ سوال) بود. پرسشنامه در مطالعات توکلی و همکاران (۱۳۹۳)، وهایی و همکاران (۱۳۸۹) استفاده شده است (۱۳، ۱۴) پاسخ سئوالات این ابزار در مقیاس لیکرت سه گزینه ای بلی (نمره دو)، تا حدودی (نمره یک) و خیر (نمره صفر) است. دامنه امتیاز پرسشنامه بین ۰-۶۶ است که در سه سطح ضعیف، متوسط و مطلوب تقسیم می گردد. امتیاز صفر تا ۲۱ نشانگر شاخص آموزش بالینی ضعیف، ۲۲-۴۴ شاخص آموزش بالینی متوسط، ۴۵-۶۵ نشانگر شاخص آموزش بالینی مطلوب می باشد.

همچنین در زیرشاخه های کیفیت آموزش بالینی دامنه امتیازات در حیطه اهداف و برنامه های آموزشی (۲۲-۰)، عملکرد مربیان (۱۸-۰)، برخورد با دانشجو (۸-۰)

نامعلوم ۲۴ نفر (۸/۵ درصد) بودند. اغلب دانشجویان مورد مطالعه ۲۴۲ نفر (۸۴/۹ درصد) غیر بومی، ۱۱۷ نفر (۳۸/۲ درصد) دانشجوی ترم ۸، ۲۷۱ نفر (۹۶/۱ درصد) مجرد، ۲۶۸ نفر (۹۵/۷ درصد) غیر شاغل بودند. میانگین کیفیت آموزش بالینی در دانشگاه همدان (۱۱/۹۸ ±) و در دانشگاه علوم بهزیستی تهران (۱۱/۴۸ ±) بود (جدول شماره ۱)

۲۱/۸۳) سال، ۱۷۷ نفر زن (۵۹/۶ درصد) و ۱۲۰ نفر مرد (۴۰/۴ درصد) بودند. دانشگاه محل تحصیل ۱۷۶ نفر (۵۷/۵ درصد) از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی همدان و ۱۳۰ نفر (۴۲/۵ درصد) دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی بود. مشارکت کنندگان به تفکیک رشته تحصیلی شامل دانشجویان گفتاردرمانی ۱۳۰ نفر (۴۶/۱ درصد)، کاردرمانی ۹۲ نفر (۳۲/۶ درصد)، شنوایی شناسی ۲۵ نفر (۸/۹ درصد)، ارتوپدنی ۱۱ نفر (۳/۹ درصد) و فیزیوتراپی ۲۴ نفر (۸/۵)،

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار علاقه مندی و کیفیت آموزش بالینی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی همدان و دانشگاه علوم بهزیستی تهران

محل تحصیل	کیفیت آموزش بالینی	علاقه مندی به رشته تحصیلی
	میانگین کیفیت	انحراف معیار
همدان	۱۱/۹۸	۳۰/۸۹
تهران	۱۱/۴۸	۳۰/۳۶
کل	۱۱/۷۷	۳۰/۶۶

وبالاترین زیر شاخه تاثیر گذار در کیفیت آموزش بالینی، حیطه محیط آموزشی (۳/۲۰ ± ۱۱/۶۶) بود (جدول شماره ۲).

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار زیر شاخه های کیفیت آموزش بالینی

زیرشاخه های کیفیت آموزش بالینی	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار
اهداف و برنامه آموزشی	۱۰	۳۱	۱۷/۶۷	۴/۵۵
مربی	۹	۲۷	۱۲/۶۷	۳/۴۶
برخورد با دانشجو	۲	۱۲	۶/۶۳	۲/۰۸
محیط آموزشی	۵	۱۸	۱۱/۶۶	۳/۲۰
نظارت و ارزشیابی	۲	۹	۵/۰۷	۱/۷۵

آموزش بالینی با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن در

نتایج بررسی ارتباط علاقه مندی و زیرشاخه های کیفیت

برنامه آموزشی، برخورد با دانشجو، نظارت و ارزشیابی معنی دار است. همچنین یک ارتباط منفی معنی داری بین علاقمندی و کیفیت آموزش بالینی وجود دارد (جدول شماره ۳).

جدول ۳ نشان داده شده است. بر اساس این نتایج یک ارتباط منفی بین کلیه زیرشاخه های کیفیت آموزش بالینی با علاقمندی به رشته تحصیلی وجود دارد ولی با توجه به مقدار p-value این ارتباط تنها با متغیرهای اهداف و

جدول ۳: تعیین ارتباط علاقه مندی با کیفیت آموزش بالینی و زیرشاخه های آن با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن

کیفیت آموزش بالینی	نظارت و ارزشیابی	محیط آموزشی	برخورد با دانشجو	مریی	اهداف و برنامه آموزشی	علاقه مندی		
*-۰/۱۳۵	*-۰/۱۵۰	*-۰/۱۴۰	**۰/۱۵۶	-۰/۰۳۰	**۰/۱۵۰	۱	علاقه مندی	ضریب همبستگی
۰/۰۱۹	۰/۰۱۱	۰/۰۱۸	۰/۰۰۷	۰/۰۶۴	۰/۰۱۰	.	p-value	
**۰/۸۹۰	**۰/۴۷۲	**۰/۶۴۶	**۰/۷۰۲	**۰/۷۷۸	۱		اهداف و برنامه آموزشی	
<۰/۰۰۱	<۰/۰۰۱	<۰/۰۰۱	<۰/۰۰۱	<۰/۰۰۱			p-value	
**۰/۸۴۷	**۰/۴۳۰	**۰/۳۹۳	**۰/۶۶۲	۱			مریی	
<۰/۰۰۱	<۰/۰۰۱	<۰/۰۰۱	<۰/۰۰۱				p-value	
**۰/۷۷۶	**۰/۴۷۸	**۰/۵۱۲	۱				برخورد با دانشجو	
<۰/۰۰۱	<۰/۰۰۱	<۰/۰۰۱					p-value	
**۰/۷۰۲	**۰/۴۳۱	۱					محیط آموزشی	
<۰/۰۰۱	<۰/۰۰۱						p-value	
**۰/۶۴۶							نظارت و ارزشیابی	
<۰/۰۰۱							p-value	
۱							کیفیت آموزش بالینی	

کیفیت آموزش بالینی و سازه های آن با علاقه مندی وجود ندارد.

نتایج مدل رگرسیون چندگانه در جدول شماره ۴ نشان داده شده است. براساس نتایج این مدل ارتباط معنی داری بین

جدول ۴: تعیین ارتباط علاقه مندی با کیفیت آموزش بالینی و زیرشاخه های آن با استفاده از مدل رگرسیون چندگانه

متغیرها	ضرایب	انحراف معیار	P-value
---------	-------	--------------	---------

اهداف و برنامه آموزشی	۰,۶۶	۰,۶۷	۰,۳۲
مربی	۱,۲۴	۰,۷۰	۰,۰۸
برخورد با دانشجویان	۰,۹۷	۰,۷۵	۰,۱۹
محیط آموزشی	۰,۸۷	۰,۷۲	۰,۲۳
نظارت و ارزشیابی	۰,۹۲	۰,۷۶	۰,۲۲
کیفیت آموزش بالینی	-۱,۰۰	۰,۷۲	۰,۱۶

بحث و نتیجه گیری:

سطح کیفیت آموزش بالینی در هر دو دانشکده متوسط و مطلوب ارزیابی شد و کیفیت آموزش بالینی و همچنین علاقمندی به رشته تحصیلی بین دانشجویان در دو دانشکده علوم توانبخشی در دانشگاه علوم بهزیستی تهران و علوم پزشکی همدان تفاوت معنی دار نداشت. میانگین سنی دانشجویان شرکت کننده حدود ۲۲ سال و ۶۰ درصد آنها زن بودند. رشته های گفتار درمانی و کاردرمانی بیشترین مشارکت را داشتند. علاقمندی به رشته تحصیلی با اهداف و برنامه آموزشی، برخورد با دانشجویان، نظارت و ارزشیابی ارتباط معنی دار و منفی داشت.

در این مطالعه کیفیت آموزش بالینی را بیش از ۶۵ درصد دانشجویان مطلوب گزارش کردند. همراستا با پژوهش حاضر، در مطالعه بیدختی و همکاران، در ۶۰ درصد موارد کیفیت آموزش بالینی بالاتر از موارد قبل گزارش شد (۱۵). در مطالعه خوشرننگ و همکاران، نیز ۶۸ درصد دانشجویان کیفیت آموزش مهارت های بالینی را خوب گزارش کرده بودند (۱۶). البته در مواردی هم نتایج متناقض گزارش شده است، به طوریکه در مطالعه رضانی و همکاران، کیفیت آموزش بالینی پرستاری ضعیف و متوسط گزارش شده است و هیچیک از شرکت کنندگان کیفیت خوب را

گزارش نکرده اند (۱۷). کیفیت آموزش بالینی به عوامل زیادی بستگی دارد از جمله عوامل محیطی و عوامل مرتبط با مربی، نظارت و ارزشیابی و برنامه ها و اهداف آموزشی که می تواند بر روی کیفیت آموزش بالینی تاثیر بگذرانند. یکی از مواردی که کیفیت خدمات یک حرفه را بالا می برد علاقه به آن حرفه است. علاقه به رشته تحصیلی پیشگویی کننده پیشرفت تحصیلی است. مفهوم علاقه به معنای داشتن میل و رغبت برای فعالیت و پرداختن به کار است (۱۸). در واقع علاقمندی با سائق های معنوی، مادی و اجتماعی ارتباط دارد (۱۸). علاقمندی بر پیشرفت تحصیلی عملکرد تحصیلی تاثیر بسزایی دارد و همچنین تحقیقات وجود تصویر روشن و واضح از آینده شغلی رشته تحصیلی را یکی از عوامل موثر در عملکرد تحصیلی ذکر کرده اند (۱۸).

یک ارتباط منفی بین کلیه زیرشاخه های کیفیت آموزش بالینی با علاقمندی به رشته تحصیلی وجود داشت ولی این ارتباط تنها با متغیرهای اهداف و برنامه آموزشی، برخورد با دانشجویان، نظارت و ارزشیابی معنی دار بود. اهداف و برنامه آموزشی، برخورد با دانشجویان، نظارت و ارزشیابی، دانشجویان را با واقعیت رشته ای که در آن تحصیل می کند بیشتر آشنا می نماید. به نظر می رسد در آموزش بالینی دانشجویان با

حداقل صلاحیت و معیارهای بالینی باید براساس تعداد دانشجویان در دوره کارآموزی و کارآموزی مشخص شود (۲۳). آموزش پاسخگو یکی از مهمترین مفاهیم در حوزه آموزش پزشکی و نظام سلامت می باشد. دانشگاه های علوم پزشکی وظیفه مهم تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز بخش های مختلف جامعه را به عهده دارند. آموزش بالینی از اهمیت زیادی برخوردار است زیرا عملکرد دانشجویان را در بالین بهبود خواهد داد و آنان را برای حضور در حرفه آماده می سازد. چنانچه وضعیت آموزشی در دوره کارآموزی و کارورزی از کیفیت مناسبی برخوردار نباشد، می تواند به ضعف مهارت های حرفه ای فارغ التحصیلان، کاهش کارایی و اثر بخشی آموزش منجر شود. در حالیکه ارتقاء کیفیت خدمات در بخش بهداشت، درمان از گام های مهم تحول نظام سلامت محسوب می گردد (۲۴).

از محدودیتهای این مطالعه، در نظر نگرفتن تأثیر متغیرهایی مانند وضعیت اقتصادی دانشجویان، میزان رضایت از خوابگاه و برنامه های فرهنگی، امکانات رفاهی و تفریحی دانشگاه، نگرش دانشجویان به رشته تحصیلی، صلاحیت بالینی بر میزان علاقمندی به رشته تحصیلی بود.

پیشنهاد میشود سایر پژوهشگران پیرامون متغیرهای وضعیت اقتصادی دانشجویان، میزان رضایت از خوابگاه و برنامه های فرهنگی، امکانات رفاهی و تفریحی دانشگاه، نگرش دانشجویان به رشته تحصیلی، صلاحیت بالینی بر میزان علاقمندی به رشته تحصیلی، مطالعاتی انجام دهند.

به طور کلی، بر اساس یافته ها از نظر دانشجویان سطح کیفیت آموزش بالینی در هر دو دانشکده متوسط و مطلوب و میزان علاقه مندی به رشته تحصیلی متوسط تا خوب گزارش شده است. با توجه به ارتباط منفی حیطه های کیفیت آموزش بالینی و علاقه به رشته تحصیلی،

رشته خود بیشتر آشنا می شوند و از سوی دیگر آموزش های بالین را با واقعیات شغلی خود در محیط واقعی کار مقایسه می کنند. ممکن است ارتباط منفی علاقمندی با کیفیت آموزش بالینی و خصوصا با حیطه های اهداف و برنامه آموزشی، برخورد با دانشجو، نظارت و ارزشیابی ناشی از این مقایسه باشد. با توجه به نتایج حاصله مبنی بر اینکه اگر نظارت و ارزشیابی، اهداف و برنامه ها و برخورد با دانشجو دقیقتر اجرا شود علاقمندی دانشجویان کاهش می یابد ممکن است عدم تناسب آموزش ها با نیازهای شغلی و یا احساس دریافت مدرک برای دستیابی به یک شغل دلیل این رابطه باشد. نیاز به بررسی های بیشتر برای اظهار نظر قطعی دارد. امکانات رفاهی و اقتصادی و نگرانی اشتغال در آینده از جمله شرایطی هستند که میتواند بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان تأثیر بگذارند (۱۹، ۲۰). نتایج حاصل از تحقیق مطلق و همکاران نیز نشان داد که دانشجویان موفق در مقایسه با دانشجویان ناموفق، رضایت کمتری از رشته تحصیلی خود داشتند (۲۱). میرزا اسماعیل و همکاران (۲۰۲۰) اذعان دارند با توجه به تأثیر علاقه به رشته تحصیلی بر عملکرد دانشجویان، بایستی قبل از انتخاب رشته تحصیلی اطلاعات کافی در اختیار داوطلبین ورود به دانشگاه گذاشته شود. علاوه بر این، لازم است تا مسئولین با بهبود بازار کار انگیزه دانشجویان را برای یادگیری بیشتر در محیط بالین فراهم آورند (۲۲).

تلقی دانشجویان از کیفیت برنامه های درسی تا حد زیادی متأثر از نگرش آنها به رشته تحصیلی شان است. نگرش مثبت سبب ارزیابی بالاتر کیفیت آموزشی می گردد (۲۱). در تحقیقات آینده توصیه می شود نگرش تحصیلی دانشجویان با علاقمندی و کیفیت با آموزشی بررسی گردد. به نظر می رسد که دانشجویان برای دستیابی به یک حداقل صلاحیت در ارزیابی و درمان بیماران مبتلا به علل مختلف،

بررسی بیشتر و توجه به بازنگری در آموزش بالینی توصیه می شود. تجدید نظر و ارزیابی مجدد برنامه ها و سیاست های مختلف در زمینه آموزش بالینی می تواند به افزایش سطح علاقه دانش آموزان کمک کند. سازگاری اهداف برنامه ریزی در زمینه آموزش بالینی با سیاست های آموزشی واقع گرایانه موجود و ارتباط آن با مطالبات موجود در افزایش علاقه دانشجویان در برنامه ریزی های دوره های آموزش بالینی مد نظر قرار گیرد.

تقدیر و تشکر:

مقاله منتج از طرح تحقیقاتی شماره طرح ۹۸۰۱۰۶۷۸ کد اخلاق IR.UMSHA.REC.1397.991 ، با حمایت مالی مرکز توسعه مطالعات فناوری و تحقیقات دانشگاه علوم پزشکی همدان است که بدین وسیله سپاسگزاری می گردد.

تضاد منافع:

در این مطالعه هیچگونه تعارض منافی وجود نداشته است.

References

1. Khoursandi M, Khosravi S. Investigation of the view of nursing and midwifery students about clinical education condition in Nursing and Midwifery College of Arak University of Medical Science. 2002; 5(18). 29-32 .
2. White R, Ewan C. Clinical teaching in nursing: Nelson Thornes; 1997.
3. Zaighami R, Faseleh M, Jahanmiri S, Ghodsbin F. Nursing students' viewpoints about the problems of clinical teaching. Journal of Inflammatory Disease. 2004;8(1):51-5.
4. Baraz Pardenjani S, Rostami M, Loorizadeh M. State of clinical education at Tehran University of Medical Sciences from the viewpoint of students of nursing & midwifery. The Journal of Medical Education and Development. 2008;2(2):16-26.
5. Delaram M. Clinical education from the viewpoints of nursing and midwifery students in Shahrekord University of Medical Sciences. Iranian journal of medical education. 2006;6(2):18-24.
6. MohammadPour A, Najafi S, Khosravan S, Mansourian M. Effective factors on the quality of clinical education from students and clinical instructors' s perspective of Gonabad nursing and midwifery faculty and its improvement solutions. Journal of Medical Education Development. 2014;7(16):107-115.
7. Shakibaie D, Iranfar S, Montazeri N, Rezaie M, Yari N. Survey on the motivation medical students toward their field of study selection in different levels of academic. Journal of Teb & Tazkie. 2005;14(2):10-15.
8. Mostafavi S, Ramezanloo P, Asgari N. Pharmacy students' reasons for choosing pharmacy as a career and changes in their motivation during the course. 2013;5(9). 33-42.
9. Beik Khourmizi M, Saidi F, Khorrami F, Hadavi M. Evaluation of operating rooms students' satisfaction about their field of study and views on job future. Research in Medical Education. 2020;12(1):62-69.
10. Bigdely Z, Abam Z. Factors affecting in the selection field and change the attitude of the librarianship and Clinical Psychology Ahvaz Shahid Chamran University. Library and Information Science. 2004;6(22):30-42.
11. Adib-Hajbaghery M, Arabi M, Abadi MJ, Ghadirzadeh Z, Moujoodi H, Mehdiansaripour M. Interest in the field of study and affecting factors: the viewpoint of students of kashan university of medical sciences. Iranian Journal of Medical Education. 2017;17:24-34.
12. Tayebi V, Tavakoli ghochani H, Armat MR. Feedback delivery situation and related factors in clinical education of the students & staff members' points of view in North Khorasan University of Medical Sciences. Journal of North Khorasan University of Medical Sciences. 2011;3(1):74-69.
13. Tavakoli M, Khazaei T, Tolyat M, Ghorbani S. The quality of clinical education from the viewpoints of students and instructors of paramedical and nursing-obstetrics schools of Birjand University of Medical Sciences. 2014;21(110):18-25.
14. Vahabi S, Ebadi A, Rahmani R, Tavallaei A, Khatouni A, Tadrissi S, et al. Comparison of the status of clinical education in the views of nursing educators and students. Education strategies in medical sciences. 2011;3(4):179-182.
15. Beidokhti MH, Moradi N. Assessment of satisfaction of rehabilitation students with clinical education quality in ahvaz university of medical sciences. Journal of Modern Rehabilitation. 2017:251-257.
16. Khoshrang H, Salari A, Dadgaran I, Moaddab F, Rouh-Balasi L, Pourkazemi I. Quality of education provided at the clinical skills lab from medical students' viewpoints in Guilan University of Medical Sciences. Research in medical education. 2016;8(2):77-83.
17. Ramezani M, Kermanshahi S. A survey of the quality of clinical education in nursing. Journal of Jahrom university of medical sciences. 2011;9(1).21-29.
18. Asadzadeh F, Mostafazadeh F, Sadeghi S. A survey of the motivation of nursing students toward

their field of study selection. *Journal of health and care*. 2012;14(1):6-14.

19. Hosanei S, Mosavy M. The comparative study of health status of medical students and para-medical students trainee. *Journal of Gorgan University of Medical Sciences*. 2004;6(1):101-107

20. Motlagh M, Porhosain A, Shakornia A.

Comparison of achievement motivation, academic stressors and psychological satisfaction between successful and unsuccessful students in school and field. *Iranian Journal of Medical Education*. 2005;5(14):55-62.

21. Anbari Z, Jamilian H, Rafiee M, Qomi M, Moslemi Z. The relationship between students' satisfaction with major, mental health and academic achievement in Arak University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*. 2013;13(6):489-97.

22. Mirzaesmaeil D, Shariago M, Mehdipour A, Hadavi M. Survey of surgical technology students' viewpoints about clinical education quality in Rafsanjan University of Medical Sciences. *Research in Medical Education*. 2020;12(2):50-60.

23. Momeni Mahmoei H, Safdari Z. The relationship between academic attitude and achievement motivation with students' perceptions of the quality of curriculum. *Journal of higher education curriculum studies*. 2016;7(13):101-21.

24. Jafarzadeh S. evaluation the quality of clinical education from perspectives of operating room students, in Fasa University 2016. *Journal of Fasa University of Medical Sciences*. 2019;8(4):1046-55.